

SZÉKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZÉKELY ÚJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán
küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér.
Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk-
és kliring 10,489 sz. — — — — — Helyközi telefon 15. sz.
Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendő.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
BETEGH PÁL
LAPTULAJDÓSNOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca
31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők.
Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szög
szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet cm
8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyílt-tér sora 1 korona.

Forradalmi idők előtt.

Háromszor átkozott legyen gyermekeiben!
Büntesse meg az igazságos Isten a mara-
dékaiban! KOVÁCSY KÁLMÁN

Történelmi nagy időkben vagyunk.
Nem élünk, csak vagyunk. Alkotmányos
törvényeinket, melyekre a király esküt
tett, az erőszak eltiporta. Az ország há-
zából a törvényes eljárást Tisza István
gróf és a vele szövetséges banda ki-
kűszöbölté.

Országgyűlési képviselőinket, az
ellenzéki férfiakat, kik halált meg-
vető elszántsággal küzdöttek a nép, a
nemzet törvényes szent jogaiért, brú-
tális módon, Európa bámulatát, elité-
lését kihívó gyalázatossággal az ország
házából rendőrökkel kihurcoltatták.

Az ország minden részéből össze-
gyűjtött csendőrséggel, katonasággal Bu-
dapest utcáit, tereit megtömve, egy párt,
melyet pénzzel, ami testünkben kisaj-
toit, véres verőjékünkkel szerzett köz-
vagyon elorzásával vásároltak össze,
most „törvényeket” gyárt a korcsmai
színpadra süllyesztett házban, mely
két hét előtt még joggal a képviselő-
ház nevet viselte.

„Atyámfiai! Véreim! Polgártár-
saim!

Még a nyomorult féreg sem türi,
ha lábbal tapodják. A magyar nép nem
leszen, nem lehet gyávább a féregnél.
A ki nem akar hontalan vándor kol-
dussá lenni, a kinek szívében a becsü-
letnek, a hazafiságnak legkisebb szik-
rája ég, a ki nem akarja a szolgaság-
nak keserves bilincset hordozni, a ki-
nek nője, gyermeke van, aki nem akarja
apái sirját megfertőzni, a ki nem akarja,
hogy gyermekei megátkozzák, a ki sza-
badságot kíván e földön s üdvösséget
vár a másvilágon; az fel fog kelni Is-
ten és a haza nevében, a rablókat,
pártütöket semmivé tenni és megbo-
szulni a hitszegést és Magyarország
függetlenségét és a magyar nép tör-
vényes szabadságát megvédeni.”

Kossuth apánk 48-ban így szólt
a nemzethez és a magyar nemzethez,
melynek hűségéért, hosszas, türelmes
szenvetéséért most is oly alávaló hit-
szegéssel, rut halátlansággal fizetnek,
nem volt gyáva. Védtelenül nem hajolt
meg a gyilkosok előtt és veszni nem
hagyta hazáját, zsákmányul a hitvány
árulóknak. Nem, mert félistenként kü-
döttek legjobbaink a csatamezőkön és
ott véreztek el a haza szent szabad-
ságáért...

Most még nincs szó a fegyveres
ellenállásról, habár a nemzet meggyő-
ződését, hitét és szabad, alkotmányos
képviseletét fegyverrel, géppuskákkal
nyomta el a hatalom örülete.

Most még fegyverre nem szólítunk
senkit, de arra igen, hogyha szük-
sége lesz hazánk, nemzetünk szabad-
ságának, törvényes rendjének vérünkre,
azt is készséggel áldozzuk érte; kö-
vessük az ösök megszentelt példáit a
hazaszeretben...

Most még csak azt mondjuk az
áruló bérencekre, a mit Kovácsy Kál-
mán pap a képviselőházban fohász-
ként ég felé bocsátott a törvénytíró
Tiszára:

— Háromszor átkozott legyen
gyermekeiben. Büntesse meg az igaz-
ságos Isten maradékaiban...

— Drámai jelenet az országgyűlésen.

Pénteken a Házban még az ülés megkezdése
előtt, a katonai ellenállás dacára is, el-
lalták helyüket az ellenzékiek Justh Gyula
vezetése alatt. Tiszát erős tüntetéssel, sipó-
lással fogadták. Erre a bösz Cézár az ösz-
szes ellenzéki képviselőket Pavlik rendőrfel-
ügyelővel, kinek 200 fegyveres rendőr áll
segítségére, kivezettette. Gazemberek, hara-
miák, böhérok, törvénytíró bitangok felkiál-
tásokkal illették e közben az erőszakos mun-
gókat. Tisza azután felült az elnöki székbe.
Kovács Gyula gazdapárti képviselő azonban
az újságírói karzatról leugrott a terembe s
az elnöki emelvény felé rohanva, háromszor
rálőtt Tisza grófra. Azután kétszer magára
lőtt. Jellemző, hogy a munkapártiak a hal-
doló Kovács Gyula ellenzéki képviselőt se-
gítség helyett felkapták és a Kossuth-párt
padjai közé dobták s elkezdtek rugdosni. Meg-
döglöttel kutya, kiállottak. Tiszának kutya
baja sem történt. A lövések egyike sem ta-
lálta. Az „ülést” tovább folytatták mungó
bizalmas körben, épen úgy, mint nálunk
Haller gróf ur a közigazgatási üléseket és
Héderváry gróf fohászzkodást mondott, hogy
Tisza, — szerinte — az országnak ez a
nagy férfija megmentődött a haláltól... A
munkapárt kezd kijózanodni. Nebrebecky
György ungvári képviselő már kilépett és
többen is készülnek otthagyni a gyalázatos
pártot.

— Megmozdult az ország. Aradon, Tisza
kerületében tartják az első népgyűlést ma,
hogy elítéljék a Tisza-féle undok brutalitá-
sok és törvénytelenések egész sorozatát.
Felszólítják, hogy tegye le képviselői mandá-
tumát. Déva, Pécs, Szatmárnémeti, Mohács,
Losonc, Körömczébánya, Szabadka, Szarvas,
Gyergyószentmiklós, Temesvár, Budapest
egymás után tiltakoznak az erőszak ellen.
Hódmezővásárhely pedig kijelentette, hogy:
„Boldogok lesznek azok, kik hazánkért meg-
halhatnak. Alkotmányunkért vívott harcukban
utolsó csepp vérünkig számíthatnak reánk.
Forradalmi elszántsággal üdvözljük.” Szé-
kelyudvarhely város hazafias érzésű polgár-
sága nevében pedig Gáspár Balázs pártelnök
intézett táviratot Justh Gyulához és a vá-
ros érdemes képviselőjéhez, Dr. Valentsik Fe-
renchez. A Justh Gyulához küldött távirat
így szól: „A hazaáruló munkapárt ellen foly-
tatott titáni küzdelemért rajongó lelkesede-
ssel üdvözljük”. Dr. Valentsiknek pedig ezt
táviratozták: „A nagy nemzeti küzdelemben
tanúsított hazafias, férfias magatartásáért
fogadjuk a székelyudvarhelyi függetlenségi és
48-as párt hálás köszönetét és nagyra be-
csülését”. Az országszerte tapasztalható el-
keseredett felháborodás Székelyudvarhelyt is
magas fokon áll. A polgárság népgyűlésre
készül. Székelykeresztúr, az udvarhelyi vá-
lasztó-kerület és az Oklándiak is — hir-
szerint — munkapárti képviselőket felszólít-

ják, hogy a „hazaáruló pártból” lépjenek ki.
A szentegyházaskalviak pedig bizalmatlansá-
gukat nyilvánítják az új báró Daniel szerep-
lését illetően. Szóval megmozdult az ország
és elsőpri a szuronyok mögé bujt hitvány-
kodókat.

Székelyországtól

Fiuméig és vissza

Irta: Betegh Böske.

III.

Május 23-án igen érdekes napra ébred-
tünk fel. Ekkor ütött ki ugyanis a munká-
sok sztrájkja Budapesten. Míg az utcára nem
értünk, sejtelmünk sem volt a nagy veszély-
ről, melybe ott jutottunk. Csakis vezetőink
higgadtságának köszönhető, hogy minden
bajt elkerültünk. De azért — azt hiszem —
mindnyájunknak emlékében marad a népfor-
radalom e jelenete.

A Szabadság-téren, hol a legnagyobb
csoportosulás történt, indultunk át Budára.
E közben a gyászos emlékü Új épületről
nyertünk történelmi magyarázatokat a régi
Pest idejéből. Megtekintettük a Börzsepalotát is,
hol Magyarország közgazdasági élete lüktet.

Gróf Széchenyi eszméje volt a Lánchid,
mely 1838—1849-ben épült s 13 millió ko-
ronába került. E remek építványon mentünk
át Budára, hol a Siklón felrepültünk a várba.
Mátyás király kutját, mely a vadászatról
hazatérő nagy király emlékét örökíti meg,
gyönyörűséggel szemléltük.

A várkapitányságtól nyert engedély után,
az udvari személyzet egy tagja, bevezetett
bennünket a fehérmárvány ruhatárba. Ezután
a tizenhat terem következett, amelyeket ud-
vari estélyek idejében vesznek igénybe. Külö-
nösen a fehér és sárgás márványfalu új tánc-
terem fényes, csilláraival és ezüstkeretű ve-
lencei tükreivel, fehér márvány karzataival.

A következő gobelin teremben négy ér-
tékes gobelin van, mely a négy évszakt, a
fogadóterem három festménye pedig Budát
Mátyás király idejében s az akkori vajdahu-
nyadi és visegrádi várakat ábrázolja.

A selyem tapétás átjárón keresztül, a hol
nagyszerű vázák ragadnak bámolatra, érjük
el a Habsburg-termet csodásan szép mennye-
zeti freskóival. A terem bejáratánál áll Mária
Terézia mellszobra, szemben vele a III.
Károlyé. A jobb oldalon egymás mellett
I. Ferenc József és Erzsébet királynéknak szob-
rai fehér márványból. A terem fala sárgás
vörös márvány aranyos díszrel, óriási abla-
kokkal. E teremből széles kétoldali lépcső
vezet le a várkertbe, az Eugen szobor felé.
Kis fehér átjárón keresztül juthatunk egy
szintén fehér váróterembe, melyet a „Zentai
csata” festmény ékesít. A régi trónterem
alapszíne is fehér, sárga márvány és tükrök
falaival, diszes árkádjával, melyeken tul osz-
lopos erkély nyílik a belső udvarra.

Ujra kis átjáró víz át a Váróterembe.
Itt van az 1867-iki koronázás képe. Az elő-
térben. kucsmáját magasra emelve, Andrássy
Gyula gróf miniszterelnök. A koronázási kép-
pel díszített terem átjárójából a király tíz
fogadótermébe jutunk, a melyeknek falait
gazdagon himzett selyem szövetek fedik, ha-
sonló szövetű függönyökkel és butorizzal.
E termekben nagyobb részt hazai festőműv-
szeinknek szebbnél-szebb képeit látjuk.

A király lépcsőjének folyosójára jutotunk, melyen balfelől néhai királynénk volt lakosztályához vezet az ajtó. A magán lakosztály előtt elhaladva, kisebb terembe érkeztünk; ez szolgál átjáróul a régi épületcsoportból az ujba s az előttünk levő ékesített ajtó figyelmeztet, hogy a Szent István terembe értünk. Az aránylag kis terem művészi berendezésével a királyi palota legértékesebb látnivalója. A szoba stilszerű butorzatát, gazdagon himzett bordó alapu szövet vonja s hasonlóan dus himzésűek az acélszürke függönyök is. A zöldesszürke társalgón keresztül jutunk el a király utolsó termébe, a kis ebédlőbe, melynek sárga és rózsaszín márvány falai közt gyönyörűen érvényesül a három hatalmas üvegcsillár és a szürke márvány kandalló.

Majd az idegen uralkodók vendégszobáit néztük meg. Az első belépő terem után a hölgy szalonba jutotunk. Remek dolgokat nézhettünk. A falakat gobelínszerű szövet borítja, hasonló huzata van a fényes butorzatnak is. A terem legfőbb ékessége a művészi kivitelű aranyos, fehér zongora. A mennyezeten Czinka Panna Ocskayval, a régi magyar zenét, a másik a népdalt, a harmadik a drámai zenét és a negyedik kép az egyházi zenét jelképezi. A XIV. Lajos korabeli kis szalon butora és a falak szövetburkolata is rózsaszín. Diszes üveges szekrény és két szalon-garnitúra van benne. A lilaszínű dolgozószoba empirstilje gyönyörű szép. A szürke kárpitos tolette-szobából jutunk a nevezetes Hunyadi-terembe, mely magyar vitézségi eszközökkel berendezve, hű mása a régi Vajda-Hunyad vára lovagtermének.

E termen túl folytatódnak a vendégszobák, vagyis a férfi lakosztály. Azután a nyolc oszlopos előcsarnokba érünk, amelynek kandallóján Deák Ferenc mellszobra áll bronzból. A jobboldali szárnyfolyosón át látható a lakosztályhoz vezető főlépcső, mi azonban a melléklépcsőre megyünk ki, hogy egy emelettel feljebb mehessünk az Erzsébet királyné emlékmúzeumot megtekinteni.

Szívünket mélységes fájdalom fogta el jóságos királynénk emiáltárgyainak látásakor. Üvegsekreényben van fekete gyöngyökkel himzett selyemruhája. Szép rendben van ugyancsak üveg alatt cipője, kesztyűje, legyezője, napernyője, lovagló eszközei. Kedvenc paripája és kutyája fali festményeken. Írásai, remek szép művi imakönyve, mely gyémánt, smaragd és rubin kövekkel van kirakva. Ebbe van Deák Ferenc fényképe. Kedves apróságok, csecse-beccsek láthatók még itt-ott. Gyönyörű nagy serlegben aranyfürtű szőlő ezüst levelekkel látható. Ezt Eger város 1875-ben ajándékozta. Remek szép a koronázási emlék királyi koronával és az ezt tartó ezüst párnával. Ezt az ország adta 1867-ben. Felségesen ragyognak a királyné ékszerei és igen szép a természetes nagyságu fehér márványszobra.

Meghatva távoztunk a szent helyről és ajkunkról önként röppent el egy-egy buzgó fohász a tragikus véget ért áldott lelkű jó királynénk, hazánk védangyalának lelkiüdvéért a Szent István kápolnában, hol a főoltár megett első apostoli királyunk jobbát bámultuk nagy csodálattal.

A Várkertbe lemenve, láttuk Szavoyai Eugen herceg lovas-szobrát. Gyönyörködve szemléltük a bástya tetéről Budapest páratlan szép panorámáját.

A királyi palotát már másodszor voltam szerencsés láthatni, de azért minden új volt, mert oly sok és annyira érdekes a látnivaló, hogy talán egy hét is kevés lenne azok beható megsejmlélésére. Milyen kár, hogy ez a sok drágaság most csak muzeumi látványosság és egyéb semmi... A világ legszebb palotája lakatlanul áll.

Visszamenet kívülről láttuk József főherceg palotáját, a meghatóan szép honvéd

szobrot, melynek dicsőült alakja kezében zászló van és annak szalagján: «Szabadság vagy halál» jelentős felirat. A Szentháromság-szobor és a budavári Nagyboldogasszony (Mátyás) templom megtekintése következett. E történelmi nevezetességű Istenháza valami csodásan szép. Annyi nevezetessége van, hogy azt már is hosszúra nyúlt leírásom keretébe nem vonhattam.

Propelleren hajózáztunk át a Dunán. Majd ebéd után még cukrászdába is voltunk. Aztán felcsehelődtünk s miután a villamos közlekedés megakadt, gyalogosan vonultunk ki a pályaudvarra és este 7 óra 40 perckor Fiuméba indultunk a gyorsvonattal.

Még egyszer — az etédi tagosításról.

Az írás nem mesterségem. Időm sines reá. De ha későn is, a kérdés- és kérésre felelnem kötelesség! A „Székely-Udvarhely” idei 35-ik számában közölt cikkemre a lap 38-ik számában úgy írja Gagyí Samu, hogy én csinálom az etédi tagosítási ügyben a bábót, de nincs ki ruhát szabjon reá. Ez lehet, de ha senki sem csinál bábtestet, ha volna is szabó, tudna-e és mire ruhát szabni.

Azt írja Gagyí Samu rokonbarátom, hogy a lap 32-ik számában az etédi tagosításról irt ellenvéleményét nem cáfoltam meg. Ezt azért nem tettem, mert: Vele egy a véleményem, mivel ő maga még akkor megcáfolta, mikor Etédre gazdasági ismétlőiskolát akart felállítani, amelynek nemes célja a tagosítás és gazdaság fejlesztése volt. Sajnos, a község a kívánt anyagiakban nem támogatta és pedig saját kárára, mert ha teszi, ma Etéd és vidéke úgy anyagilag, mint gazdaságilag 200 százalékkal elébb állana.

S most, hogy ezen akarata ellen cikkezik, más oka nincs, mint tudja az etédi ósdi véleményt és nem akarja rokonait véleményekben bántani!

Arra is kér, hogy nevezem meg, akik velem egy véleményen vannak. Egyet megnevezek ez pedig Gagyí Samu. A többinek a neve nem a nyilvánosság elé való. Rám fogja, hogy én lázítóknak rágalmaztam. Ez nem úgy van. Az én felfogásom az, hogy ha egy rám bősziült népet okadatlanul hirlapokban is valami rám jobban bőszi, melynek következménye lehet vagyon- és életveszélyes, az talán izgató! Lázító szót és rágalmazást cikkemből nem olvasott, — izgatást igen.

Hiszen jól tudja, hogy etédi Kelemen Pált a kethatárból a három határba való gazdálkodás indítványozásáért elégették; ökre, cselédje bennégett. Maguk pedig éj idején az akkori királybíró vendégeikkel lábravalóban szaladtak az utcára menekülni. Most, hogy én vagyok annak kitéve, azt Bálinth Zoltán előadásának, cikkeinek és talán részben Gagyí Samu barátomnak is köszönhetem. Pedig épen úgy leszek a tagosítás eszméjével én is, mint Kelemen Pál. Ő ajánlotta a hármashatárt; halála után önként csinálták meg és ma azt szeretik. Reá fognak jönni a tagosításra is akkor, midőn én nem élek és csak akkor fognak boldogulni.

Hogy apám csatlakozott az erdő felosztáshoz, azon ne csodálkozzék Gagyí Samu, mert az erdőt megőrizni nem lehetett. Akkor még nem volt erdőtörvény. Több etédi lakos és kisbirtokos vágta önhatalmulag a tűzfát Marosvásárhelyre s másfelé a műfát. Medgyesre, Küküllővár, Radnótra, a cserfát hordó- és kád-dongának Segesvárra a kádároknak jogosulatlanul és ezek árából pénztek, agazdálkodást könnyen mellékeinek hagyták sokan. Ez okozta az erdőosztályt Etéden. Tehát nem volt akkori vélemény szerint a felosztás káros, csak az, hogy az erdei legeltetést örökre nemhagyták fönt.

Ma úgy vagyunk a határon is. A forgalóhatárban a legelőket a jogosulatlanok

tulterhelik; a jó állat elpusztul rajta, a termőhatárból jogosulatlanok füvet, szénát, mezei gyümölcsöt, bük- és cseremakkot, fát magyar és cigány bárkiéből, a tulajdonosok megkérése és beleegyezése nélkül szabadon hordják magoknak, állataiknak és eladni másoknak pénzért s ha valamely gazda vagy pásztor megszólítja, durván visszafelel:

— Nem kapáld a tövé! Ezt az Isten adta. Nem szégyenled egy hát terüért szólni!

A birtokossági gyűlésekben nem a birtokarany vagy a több adófizetés, hanem az erőszak szavaz, mert ezek vannak túlsúlyban. Ezek ellen igazságszolgáltatást kérni nehéz, mert jön érte a boszuállás. Erőszakosak az emberek. Arra kérem Gagyí Samu barátomat, hogy az ilyen állapotot ne nevezze közérdeknek! Mert terhes mai magas igények mellett a gazdálkodás. Hiszen jól tudja, hogy a Kövesaroktól a Hidegesorgóig 10, a Hármashalomtól Pirinyszegig 11 kilométer az etédi határ hossza és a 6000 holdas határban 12500 párcella van, hosszú és széles, haszonvehetetlen barázdákkal. Lehet-e tovább okserűen, haszonnal gazdálkodni, még nagy erőfeszítéssel is rossz eseléddel és nep-számmal, idő- és vagyonrablás nélkül? Édes Samu barátom!?

Végül, ha már többször is hátor voltam szép határunknak a tagosítását hangoztatni, ez által egy közgazdasági jobb-életet remélek az összes etédi birtokostársaim javára és boldogulásokra. Ezzel pedig minden gazdasági szakember véleménye szerint közérdeket hangoztatok s talán tettem életemben az etédi közérdekért eddig is (igaz nem tudtam annyit tenni, a mennyit akartam, ennek pedig az engem még nem értők voltak okozói). Ezt pedig épen így tudja Gagyí Samu barátom is, azért fogadja szívesen, ha visszautasítom a reám tett azon vádját, hogy önérdékű vagyok. Mert, ha az lettem volna, akkor a Simon Lajos tagosítási kérvényét nem kértém volna vissza a kir. törvényszéktől és használhattam volna a tagosítás jóvoltát és igen akkor is, midőn épen Gagyí Samu barátom működött az Etéden felállítandó önálló gazdasági ismétlőiskola létesítésén, amely által ma jómódu, erős, tagosított község volna Etéd. De így, mint a kinek nincs életideje, nem használhatom soha, maradunk úgy, a hogy vagyunk.

Egyet azonban mégis elérek midőn már siromban fogok lenni, talán 25—30 évvel ezután, akik most és akkor is élnek, elfogják mondani azt: mégis igaza volt Gagyí Lajosnak...

Ehez hasonló példákkal szívesen szolgálhatek azok sajátkezü írása által, hol a tagosítást kérelmezőket agyon akarták verni, vagy legalább azzal fenyegették és most teljesen kibékülve, tiszteletbe tartják.

Tehát édes Samu barátom, sem fel nem hágtam az ugorka fára, se le nem szállhatok. Azért csatlakozom ahoz, hogy: értsük meg egymást. GAGYI LAJOS.

— **Kossuth Ferenc elutazása.** Kossuth Ferenc, a 72 éves, beteg pártvezér, kinek orvosai feltétlen nyugalmat rendeltek, szerdán délután két órakor a nyugoti pályaudvarról Nauheimba utazott. A pályaudvaron megjelentek a bucsuzásra: Gróf Apponyi Albert, Justh Gyula, Tóth János, Mezössy Béla, Palugyay Móric, Förster Aurél, Kelemen Béla, Egry Béla, Bakonyi Samu, Zlinszky István. Ott volt egy ceglédi tiztagu küldöttség is B. Molnár Sándor és Halász László vezetésével. A megjelentek igen meleg bucsut vettek Kossuth Ferencetől.

— **Majálist** rendezett tegnap az állami polg. leányiskola Székelyudvarhelyt. Reggel kivonultak a Csicsér-erdő aljába s délután a Gergely-féle sósfürdő helyiségében táncmulatság volt.

HIREK.

— **Ünnepjät** a szokásos fénnel ünnepelte meg csütörtökön a katolikus anyaszentegyház városunkban is. A körmenetet Pál István apát-kanonok, főesperes vezelte és miután az időjárás is kedv ző volt, óriási közönség vett részt azon ugy helyből, mint vidékről.

— **Kinevezés.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter Hajdu Ferenc, Udvarhelyvármegye tankerületének vezetésével megbízott segédtanfelügyelőt a VIII. fizetési oszt. 3-ik fokozatába, az 1904. évi I. t.-c. értelmében megillető személypótlékkal, kir. tanfelügyelőnek nevezte ki. Hajdu Ferenc rövid itt működése alatt is beigazolta, hogy hivatását nagy buzgósággal, hivatott szeretettel tölti be. Előléptetése tehát a vármegye érdekelt köreiből közmegnyugvást keltett.

— **Rendkívüli közgyűlése** lesz e hó 14-én (szombaton) Udvarhelyvárn egy törvényhatósági bizottságának. Ekkor adják át Szombatfalvy Lajos rendőrfőkapitánynak és Hegyi Zsigmond bögözi nyug. körjegyzőnek a királyi kitüntetés jelvényeit. A tárgysorozatot első pontjaként különben az oklándi járási székház építési ügye van felvéve.

— **Erdélyrészi orsz. kirakóvásárok** június 10-én Székelyudvarhely, 12-én Gyálakuta, 13-án Almakerék, Brassó, Kolozsvár, Nagyekemező, Szilágycseh, 14-én Szelistye, 15-én Gyergyószentmiklós, Nagybaczon, 16-án Köröspatak, Zalatna, 17-én Bágyon 18-án Szászbanyicza.

— **Polgári leányiskolánkban** az évvégi vizsgálatok e hó 17-én kezdődnek a vallás-vizsgákkal s folytatólag 20-án és 21-én tartják az egyéb tantárgyak vizsgáit. 22-én lesznek a magánvizsgák és 23-án (vasárnap) d. u. 5 órától kezdődőleg a Budapest-szálló színháztermében az évváró-ünnepély gazdag és változatos műsorral. A kézimunka- és rajzkiállítás az osztályvizsgák napjain láthatók.

— **A főreáliskola vizsgái.** A székelyudvarhelyi állami főreáliskola tanévzáró vizsgái e hó 13-án kezdődnek, amikor a szóbeli érettségi vizsgálatot fogják megtartani. A többi vizsgák 15-én, 17., 18., 19., 20., 21. és 22-én lesznek. A tornavizsgálat 16-án (vasárnap) d. u. 3 órától kezdődőleg az intézet hátulsi udvarán történik meg. Az év ünnepélyes bezárása pedig 23-án (vasárnap) d. e. 10 órakor lesz. A vizsgálatok naponkint reggel 8 órakor kezdődnek s azokra az érdeklődő közönséget e helyen is meghívja az igazgatóság.

— **Szakiskolánk vizsgái.** A székelyudvarhelyi állami kö- és agyagipari szakiskola évváró vizsgái e hó 21-én és 22-én fogják megtartani. Június 23-30-ika között tartja rajzkiállítását, mely naponta d. e. 8-12 és d. u. 3-6 óráig tekinthető meg. Ugy a vizsgákra, mint a kiállításra a tanférfiak és érdeklődő közönség szíves figyelmét tisztelettel felhívja e helyen is az igazgatóság.

— **Felvételi értesítés** a székelyudvarhelyi m. kir. áll. kö- és agyagipari szakiskolába. Cél: négy éves tanfolyam alatt a tanulókat gyakorlatilag képzett, elméletileg művelt iparosokká nevelni. Rendes tanulóul felvétetnek a.) akik legalább 2 középiskolai, vagy 6 népiskolai osztályt végeztek, esetleg a tanonciskolát 3 éven át jó sikerrel látogatták, b.) akik 12 éves kort elérték és ép, egészséges, kifejtett testalkattal bírnak. A felvételi folyamodványhoz csatolandó: a.) keresztlevele, b.) iskolai bizonyítvány, c.) az atya vagy gyám kötelező nyilatkozata arról, hogy a felvett ifju a szakiskola IV. évfolyamát teljesen bevégezi, d.) orvosi- és újraoltási bizonyítvány. A tanítás teljesen díjmentes. Műhelybiztosíték címén 6 korona az intézet pénztárába fizetendő. Szegénysorsu, de jó magaviseletű és szorgalmas tanulók, egész

v. fél ösztöndíjban részesülnek, ha szegénységüket hitelesen igazolják. Az intézettel kapcsolatosan internátus és konviktus áll fenn, amelyben a nem ösztöndíjas tanulók ez idő szerint egy óra 24 K-át fizetnek. A felvételi, illetőleg ösztöndíj iránti kérvények az intézet igazgatóságához címezve, legkésőbb f. évi augusztus hó 10-ig nyújtandók be. Egyébben az iskola évi értesítője nyújt tájékoztatást, amelyet az intézet igazgatósága készséggel küld meg kívánatra az érdeklődőknek.

— **Köszönet.** Mindazoknak, kik feledhetetlen férjem elhunytá alkalmával részvételükkel fájdalimat enyhítették, ezúton mordok halás köszönetet. Özv. Germán Ferencné.

— **Értesítés.** Tisztelettel szíves tudomására hozom a mélyen tisztelt nagyközönségnek, hogy a tavaszi idényre a legújabb férfi és női divatújdonságok: kalapok, ruhaszövetek férfi és női felöltők dus választékban raktárba érkeztek és a legjutányosabb árakban rendelkezésre bocsátom. Mindenkinek saját érdekében ajánlom szíves megtekintését szükségletei esetén. Tisztelettel: SZENKOVITS JÁNOS utóda.

Iskola és Tanító.

— Iskola-felavatáskor. —

Amikor a Mindenható
Az égboltját megteremté,
Hogy éjjel se legyen sötét,
Fénygolyókkal ékesíté;
Csillagokat dobott rája,
Hogy éjjel is ragyogjanak,
Utazóknak, tévelygőknek
Írányt, utat mutassanak.

Olyan volna ez a föld is
Akárcsak a sötét bánya,
Az emberi lélek pedig,
Mint a kripta mécsvilága:
Ha nem látnánk itt is, ott is
Csillagokat, iskolákat,
Melyek szívbe és az agyba
Egyaránt bevilágítanak.

Mert a hitnek, szeretetnek
Iskola a melegágya,
Innen terjed tovább-tovább
A tudásnak minden szála,
Szárnyat nevel az embernek,
Hogy repüljön föl a légbe,
Ismeretlen világokba,
Az Istenség közelébe.

Valamennyi népiskola
Egy-egy kisebb-nagyobb tenger,
Mindenike több-kevesebb
Drága kincset, gyöngyöt termel.
Hullám is van néha benne.
Hullámszik a dal, az ének,
S tudjátok-e kik dalolnak?
Az angyalok, a tündérek.

Az iskola szerepe az,
Ami a szív feladata:
Az eszmét, a gondolatot
Tovább adni van hivatva.
Ébren lenni, őrt állani
A gyermekek szíve felett,
Élesztgetni, gyújtogatni
A megváltó szeretetet.

Az iskola aranygyűrű
Milliókat foglal össze,
Ebben van a magyar nemzet
Reménysége, szebb jövője.
Míg e gyűrű fényben ragyog,
Míg összetart az ereje:
Addig nem hal ki belőle
A Rákóczy honszerelme.

Az iskola várerősség,
Tanító áll a várfokán,
Ellenséget nem enged be
Se ajtaján, se ablakán.
Ha e várban az ajakak
Lelkesülten dalra kelnek:
A „Hymnusszal“ a „Szózzattal“
Hódítanak, csatát nyernek.

Az iskola akárcsak a
Távírónak készüléke
Embereket, nemzeteket,
Földrészeket kapcsol össze.

Fölvevője, leadója
A tudásnak miveltésének,
Szárnyat ad a megszületett
Gondolatnak és eszmének.

Nagy, magasztos, fölemelő
Az iskola hivatása,
Legelőszőr itt lesz hangos
A gyermekszív dobogása.
Itt tanulja meg a gyermek:
Miért olyan gyászos Arad
És arcába szökken a vér
S szemeiből forrás fakad.

Ragyogását, tündöklését
Az iskola mástól kapja,
Tanítók e csillagoknak,
Iskoláknak fényes napja.
Mi vagyunk a világosság,
A fényforrás tőlünk ered;
Azoknak, kik lelki vakok
Mi mutatjuk meg az eget.

Lemegyünk a mély bányába,
A gyermekszív közepébe
S hogyha ottan rábukkanunk
Drága kőre, nemes ércre:
Nem hagyjuk ott a sötétben,
Felhozzuk a napvilágra,
Mert a kincsnek nincs értéke,
Hogyha el van rejtve-zárva.

Odaadjuk a lelkünket
Kitudja hányféle osztva;
Mégis-mégis a jutalom,
Elismerés olyan ritka.
Ruhánk kopott s nem látják meg,
Nem hallják meg esdő szónkat,
Hadseregbe és hajókra
Fordítják a milliókat.

Nagy mező az, ahol járunk,
Nincsen annak vége-hossza;
Nekünk mégis késő ősszel
Hogyha virít egy-egy rózsa
És amikor le-akarjuk
Ezt az árva rózsát törni:
Szirma lehull s a tüskéje
Nem kezünket, szívünk vérzi.

Hasztalan a siró panasz,
Vinni kell a fakesztertet,
Melyet a mi nagy mesterünk
Reánk hagyott, ránk eresztett.
Százféle súly nehezedik
A vállunkra, a lelkünkre;
Köny csordul ki a szemünkből,
Ha ránézünk gyermekinkre.

De tünjél el, távozzál el
A szívünkről erős bánat,
Ne kesergess, ne csattogtasd;
Fejünk felett hollószárnyad,
Hiszen ahol te versz tanyát,
Ott az élet alvó félben,
Nem látszik a csillagfény sem
Az elborult, sötét éjben.

Nem csüggedünk, ne csüggedjünk
Mert úgy látszik nemsokára
Ujra derül, újra virad
S reánk süt a napsugára.
Az igazak reményével
Tekintsünk egy szebb jövőbe
A remények ritkán csálnak:
Munkára hát! Csak előre!

S ha teljesülsz édes remény,
Keress csak az iskolában,
Ott leszünk mi, ott találsz meg
A kicsinyek templomában;
Aztán takarj be szárnyaddal,
Tedd a kezéd kebelünkre
S lehelj esőket mélyen fájó,
Izzón égő sebeinkre.

És most hozzád folyamodunk
Jó Istenünk, édes Atyánk!
Tekints ez új iskolára,
Szent egedből néz mireánk!
Szállj le csillagtrónusodból,
Vedd karodba, végy öledbe,
E kis község lakóit is
Emeld fel a kebeledre!

Hogy így együtt munkálkodva
Haladhassunk többől-löbbről,
Hogy legyen a tanítónak,
A magyarnak szebb jövője,
A dicsőség legyen tied,
A te neved legyen áldott;
Még csak egyre kérünk Uram:
Ereszd ránk a mennyországot!
(F.-váralja.) József János.

Ne feledje el, hogy

hirdetéseink gondos átolvasása önnek valószínűleg *hasznára lesz*. Aki nálunk hirdet, annak sikere van. A hirdetés szövegezésében szívesen segítünk. Hirdetőinknél történő bejárásainál és megrendeléseinknél a SZÉKELY-UDVARHELY c. ujságo felemlíteni szíveskedjék.

Eladó zongora Egy jó karban levő hosszú zongora eladó Székelyudvarhelyt, Szentimre-utca 10. szám.

* A székelyek alkotmányának története,

különösen a XVI. és XVII. században. Írta: Dr. Konnerth János Németből fordította Balásy Dénes fővárosi tanár. Ára 4 K. Rendkívül érdekes, a székelység legsajátabb ügyeit tárgyzó mű, mely 408 oldalas, vas-kos kötetben a székelyek ősfoglalását, a Székek fejlődését, feladatát, kapitányait, a hulló vagy szolgabírókat (székbirokat), a főkirálybírókat, az esküdteteket vagy székülöket, a jegyzőket vagy notáriusokat, a falut vagy községet, a rendeket a Székelyföldön (A három rend, A földönlakók, Székely táma, Székely bánja vára 1562, A darabntok, A két első rend helyzete, lófők, A primorok vagy főnépek, Nemesek, jobbágyok, zsellérek), a székelyek hadi szolgálatait, a hadterhek felosztását a rendek között, muszály vagy hadi szemléket, a praesidium vagy határőrséget, a székelyek adózását, az egyenlő megterhelhetőség korszakát 1562-től 1601-ig, a rendes közterhektől való megszabadulás korszakát 1601-től 1657-ig, hadadót, török adót fizetnek a székelyek is, 1657—1601-ig, a székelyek birtok- és örökösödési jogát, a székelyek sóhordási jogát nagy tudással, kitűnő fordításban tárgyalja. Új nyomokon jár. Kiváló forrás-munka, gazdag adatokkal. Kapható Betegh Pál könyvkereskedésében Székelyudvarhelyt.

B O R!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi boriagykereskedőné.

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható.

1848 eredeti francia angol és amerikai toalettmódel közöl a BUDAPESTI BAZÁR egy évfolyamában. Előfizetési ára: **negyedévre 2 korona.** Ingyen mutatványszámot küld a „BUDAPESTI BAZÁR” kiadóhivatala Budapest, VIII. Baross-u. 22. (Budapesti Bazár-ház.)

Czell Frigyes

és Fiai

bortermelők és boriagykereskedők **Medgyes.**

Legjobb beszerzési forrás természetadta valódi erdélyi hegyi borokban. Hordókban és palackokban. Kitűnő sajáttermés és vörös borok.

Udvarhelyvármegye Nemes Csáládjai. Szerkesztette: Pálmay József. Ára füzve 16 K. Míg a készlet tart kapható: Betegh Pál könyvkiadónál Székelyudvarhelyt. E díszesen kiállított, az egyes családok címereivel illusztrált mű, igen becses család történeti adatokat tartalmaz.

Megveszek bármily nagy mennyiségű **barackot** akár félérett minőségben, termelőtől vagy kereskedőtől. Ha kell magam is megjelenek a foglaláshoz. Ügynököket, kik e szakmában segítségemre vannak, díjazok. **Josef Berger Graz** Hofgass.: 4. Szu.

Meghívó.

A székelyudvarhelyi ipari és gazdasági hitelszövetkezet ez évi rendes közgyűlését **junius hó 16-án** d. u. 3 órakor tartja a szövetkezet helyiségében, melyre a tagok ezennel meghívotnak.

Sz.-udvarhely, 1912. jun. 8.

Az igazgatóság.

NIGRIN

a legjobb cipőkrém az egész világon

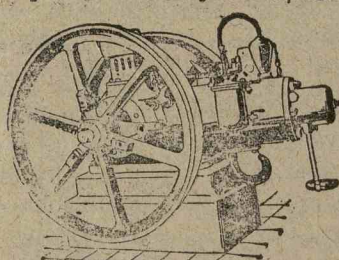
Az eddigi világhírű wixnek vitriol nélküli gyártása is.

St. Fernolendt Wien III. cs. és kir. udvari szállító.

80 éves gyári tennállás

CLIMAX

nyersolajmotorok és lokomobilok 3-70 HP. Magasnyomású nyersolajmotorok 15-150 lóerőig

legolcsóbb és legmegbízhatóbb üzemet biztosítják. Üzemkölség lényegesen 1-2 fill. Alacsony zavartalan üzem! — Pénzügyi felügyelet nélkül! Egy szerű kezelés! Sok száz gép üzemben!

Költségvetések és árlapok díjmentesen.

Bachrich és Társa betéltársaság motorgyári fióktelepe Budapest, VI. ker. Váci-körút 59 a./b

Névjegyek, Meghívók, Eljegyzési és Esküvői valamint **gyászjelentések**

ugyszintén mindenféle könyvnyomdai és könyvkötői munkálatok izléses kivitelben, gyorsan és pontosan készülnek

Betegh Pál könyvnyomdátó és könyvkötő-intézetében.

SZÉKELY-UDVARHELY

tiszta 48-as függetlenségi lap, Udvarhelyvármegye legelterjedtebb közlönye. Megjelenik hetenkint 2-szer. Előfizetési ára félévre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Emke Adria Rákóczy Szt-István Szepesi len legjobb magyar gyártmányú díszleveledpapirok. Ezekon kívül közönséges és finom, színes és virágos leveledpapirok és borítékok, leveled-kártyák, gyász- **Képes levelezőlapok** 20-féle helybeli felvétel. Nagyválaszték tájképes virágos, genre, művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből

NYOMTATVÁNYRAKTÁR

KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

BETEGH PÁL

KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉS

Mindenféle színű, nagyságu, súlyu és minőségű irodai és író-

PAPIROSOK

vonalzott és sima leveledpapirok, vonalzott és rovatos papírok, rajzpapirok, írógéppapirok, esomágló és selyempapirok, másolópapirok, itató-papirok, szűrőpapirok, torta- és befőző-papirok, könyvkötő-papirok és papírkülönlegességek. Kártyapapirok.

Lemezpapirok minden sulyban. hangjegypapirok. Sorvezetők.

Írkák, füzetek,

jegyzetkönyvek, hangjegyfüzetek, rajzfüzetek, vázlatkönyvek, diszminták, szépírási és rondírási minták. Olcsó legyező-falrajzek, klotetpapirok, szivarkahüvely, szivarka s névjegytárcák. Dohány-ésszivartárcák bőrből és fémből. Börtárcák, pénzes-erszőnyek, okmány és irománytáskák.

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház).

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros

KÖNYVNYOMDÁJÁT

mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá

könyvkötészetét

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

Acélírótollak, rondtollak, üveg- tollak, tollszárak, dísztollszárak. **Íróok, fekete, színes és másoló-** íróok, notes-íróok, esavariíróok (crayonok), zsebíróok, esavariíróbetétek, íróvédők, íróhegyezők. **Kréták, iskolai, kávé-** házi és fajelző kréták, színes kréták. **Tinták, legjobb irodai és** másoló tinták, színes, vegy- és ruhajelző-tinták, bélyegzőfesték, tus, mézga, folttisztó, titbronz.

HEGEDŰ, hegedűvonó, hurok, hegedű-iskola, hegedű-alkatrészek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek. Hang-goló-sipok és olinák. Monogramok fehérnemű és leveledpapírjelzésre. Kézi nyomda. — Különféle bélyegzők, pecsétnyomók, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, ostyák. Ajtóablak és névfeliratok öntött fémből, erdészkalapácsok gyári árban.

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjúsági iratok és képeskönyvek folyton vannak készletben. Teljes **Magyar Könyvtár**. A székelyudvarhelyi **középiskolákban** és a városi és megyei **elemi népiskolákban** használatban levő **összes tankönyvek** rak-tára. Szótárak, térképek, naptárak, imakönyvek, albumok, emlékkönyvek, üzleti beíró könyvek főkönyvek, pénztárkönyvek, naplók, jegyzőkönyvek, másolókönyvek, bevásárló könyvek zsebkönyvek (notesek), pénztár-tömbök (Block), dárca és szelvénykönyvek.

Körzők,

vonalzók, háromszögek, szög-mérő, rajzdeszkák tolltokok, itató-deszkák, olaj-s zfesték minden színben. Ecsetek. Irodai és zsebtintatartók, disztintatartók, toll-állványok, szivacs-csésze, író-mappák. Legjobb dörzsmézőgák, gummiszalagok. — Rajzszögek, szőnyeg szegek, kapesok stb.

Betegh Pál könyvnyomdátó és könyvkötő -intézete Székelyudvarhely